

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

Mgr. Veronika Křečková

Posudek školitele na rigorózní práci „EUTHANASIE A TRESTNÍ PRÁVO“

1. Celková charakteristika práce:

O problematice euthanasie bývá formou diplomové či doktorské práce pojednáváno poměrně často. Výsledky však bývají velmi rozdílné vzhledem k odlišným ambicím, rozhledu, nadání i pečlivosti kandidátů. Jde totiž o téma mimořádně zajímavé a tzv. „kontroverzní“, které však ke svému náležitému zvládnutí vyžaduje dobré všeobecné znalosti teoretické i velmi detailní multioborové poznatky. Přestože jde o téma v zásadě nadčasové, odborný diskurz i relevantní právní předpisy se (zejména v zahraničí) neustále vyvíjejí. Mnohé kvalifikační práce na toto téma bohužel nepřesahují rámec mechanické kompilace ze starších českých pramenů. Ne každý autor je navíc schopen toto téma podat způsobem, který by přehledně vysvětloval základní otázky a zároveň byl čtivý, originální, přinášel vlastní postřehy i podrobné aktuální informace. Předložená práce Veroniky Křečkové však tyto žádoucí kvality bezesporu vykazuje.

Jde o rozsáhlou, zcela nadstandardně pojatou syntézu ze širokého okruhu pramenů nejrozmanitějšího rázu. V první řadě budí respekt množství citovaných článků z cizojazyčných periodik či obeznámenost autorky s tříštití judikatury i s nejrůznějšími zahraničními medicínskými předpisy a manuály. Zároveň však autorka vyčerpávajícím způsobem shrnula dosavadní diskuzi domácí. Rigorózní práce má značný rozsah přibližně 120 stran vlastního textu, dále i množství příloh, grafů a tabulek.

Práce má dostatečně logickou a přehlednou strukturu. Postup autorky je velmi sympatický rovnováhou mezi obecným a speciálním. Patrná je schopnost zaujmout čtenáře a podtrhnout zásadní otázky, formulovat a doložit vlastní tvrzení. Autorka projevuje značnou zvědavost a smysl pro dramatický efekt při podávání svých argumentů.

2. Hodnocení obsahu práce:

Autorka zahajuje svůj výklad otázkou vymezení základních pojmů a forem euthanasie. Dospívá k závěru, že samotného pojmu euthanasie je užíváno nedůsledně a chaoticky pro nejrůznější velmi odlišné situace. Tato nejasnost a nejednotnost vnáší do etické i právní diskuze neustálý zmatek a vede k nedorozuměním např. i při posuzování právních poměrů v jednotlivých zemích. Autorka poukazuje na spornost jednotlivých kritérií, jichž se při vymezení euthanasie užívá. Sama při vymezení aktivní euthanasie bere za výchozí definici WHO. Dle této definice se euthanasií rozumí vědomé a úmyslné jednání s jasným záměrem ukončit život jiného člověka, a to za podmínek, že subjektem euthanasie je náležitě informovaná osoba s nevyléčitelnou chorobou, která dobrovolně požádala, aby její život byl ukončen. Jako klíčová je zde

zdůrazňována motivace toho, kdo euthanasii provádí (soucit, bez osobního zisku). Autorka má za to, že jen takto vymezené případy jsou skutečnými formami euthanasie. Oproti tomu odmítá za euthanasii označovat upuštění či přerušeni život udržujících úkonů (zejména jednání na základě tzv. předem vyslovených přání – living will) nebo jednání spočívající v upuštění od léčby, která je již marná a neplní ani paliativní účel. Za příbuzný leč samostatný problém považuje autorka asistovanou sebevraždu.

Předložená práce velmi podrobně analyzuje platnou právní úpravu v ČR, jež je pro otázky euthanasie relevantní. Detailně se zabývá i stavovskými prepisy. Autorka tvrdí, že zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách (dále jen „zákon o zdrav. službách“) se do určité míry rozchází se zněním příslušných ustanovení mezinárodní Úmluvy o biomedicině. V této souvislosti věnuje autorka pozornost otázce tzv. informovaného souhlasu a negativního reversu pacienta, jímž se odmítá lékařský zákrok. Zamýšlí se nad možnými trestněprávními důsledky v různých typech případů, jež lze označit nebo klást do souvislosti s euthanasií. Autorka v rámci výkladu o situaci v ČR věnuje zaslouženou pozornost nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS I/12, jímž byla derogována část zákona o zdrav. službách stanovící pětiletou lhůtu pro platnost tzv. dříve vysloveného přání. Jako velmi problematickou označuje autorka úpravu, jež pokrývá situace při odpojení pacienta od přístrojové podpory vitálních funkcí. Autorka zde vychází především z koncepce tzv. marné léčby, jež není lege artis vyžadována. Z trestněprávního hlediska zde dle autorky mimo jiné chybí i kauzální vztah mezi jednáním lékaře a smrtí pacienta, jež je v popsanych případech neodvratná. Autorka považuje za absurdní situaci, kdy pacient nemůže požadovat v rámci living will odpojení od přístrojů, ač activas rationis by takové jednání v rámci negativního reversu požadovat mohl.

Velmi zdařile zpracované a informativní jsou kapitoly věnované situaci ve vybraných evropských zemích, v nichž jsou relevantní právní předpisy ve srovnání s ČR liberálnější. Autorka vylíčila detailně poměry v Belgii, Nizozemsku, Lucembursku a Švýcarsku. Daří se jí rozptýlit četné mýty, které panují o „legalizaci euthanasie“ v těchto zemích. Autorka byla velmi srozumitelně s to postihnout rozdíly mezi situací v zemích, kde došlo k přijetí zvláštních zákonů umožňujících aktivní euthanasii (jako je Nizozemsko), a zásadně odlišnou situací např. ve Švýcarsku. Autorka nepřehlíží ani působení organizací jako je švýcarská Dignitas a Exit. Výklad nemá ráz pouhého právně pozitivistického shrnutí, ale odhaluje i četné sociologické souvislosti (např. skutečnost, že ve valonské části Belgie k případům euthanasie prakticky nedochází). Za velmi podnětné i pro české prostředí považují mimo jiné úvahy o postavení zdravotních sester.

3. Práce s literaturou a hodnocení z formálních hledisek:

Je patrné, že doktorandka prostudovala citovanou literaturu s dobrým porozuměním, přestože se velmi často jednalo o prameny cizojazyčné, navíc odborně-medicínského, mimoprávního charakteru. Zaujetí, s nímž autorka k tématu přistupovala, dokládají např. i její úvahy nad výsledky konferencí, jichž se sama v nedávné době zúčastnila.

Autorka se jen výjimečně dopouští drobných faktografických nedopatření tam, kde je např. pro medicínského laika velmi obtížné užívat správného chemického názvosloví sloučenin aplikovaných při euthanasií. Právní předpisy, literatura a další prameny jsou náležitě a formálně správně citovány, aniž by byl text přetížen odkazy. Ocenit je třeba názorné grafy, jimiž je výklad průběžně ilustrován. Autorka má kultivovaný, srozumitelný styl.

4. Otázky k obhajobě:

Autorka může v rámci ústní obhajoby přiblížit vztah problematiky euthanasie a okolností vylučujících protiprávnost. Dále může shrnout, jaké řešení by považovala za nejvhodnější de lege ferenda.

5. Doporučení:

Vynikající práci Mgr. Veroniky Křečkové doporučuji k ústní obhajobě.

V případě úspěšné obhajoby doporučuji, aby byla Mgr. Veronika Křečková promována doktorkou práv (JUDr.)

V Praze dne 18. června 2016

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.